

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Projekt „SVEDOČANSTVO - ISTINA ILI POLITIKA: Koncept svedočenja u komemoraciji jugoslovenskih ratova“ realizovan 2016-18. godine bavio se načinima razmišljanja o jugoslovenskim ratovima i sprovođenjem i korišćenjem svedočan(a)va o njima u regionu.

Partneri projekta bili su Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Institut za filozofiju i društvenu teoriju iz Beograda, Učitelj neznanica i njegovi komiteti iz Beograda, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Muzej savremene umetnosti iz Beograda, Boem iz Beča (Austrija), Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT Transeuropa) iz Rovereta (Italija), Centar za kulturnu i socijalnu popravku iz Banja Luke i Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS) iz Regensburga (Nemačka).

Danas prenosi nekoliko članaka nastalih u ovom projektu. Program u celini, biografije učesnika i apstrakte možete videti na sajtu projekta: <http://svedocanstvo-imenovatoratom.org/rs/konferencija>

Ramiz Huremagić

„Proganjanje Duha – krvavi korijeni koncepta današnjeg blagostanja“ (4)

Preduzeća su se registrovala preko noći a niko nije pitao za porijeklo kapitala. Uglavnom su se osnivala trgovačka preduzeća. Dobra poslovna praksa koju su koristili za vrijeme rata je nastavljena. Praksa utaje poreza, izbjegavanja plaćanja uvoznih dažbina i krijumčarenja bili su rašireni i uobičajeni oblik. Uvoz duhanskih proizvoda i alkoholnih pića su bile omiljene robe. Pa čak i sladoled u jednom periodu.

Sokolovi ključni igrači, uključujući i samog Sokola, osim stvaranja slike kao respektabilnih poslovnih ljudi, ušli su u svijet politike. Bliske veze s vodećim, nacionalističkim, političkim strankama bile su očite. Nedostatak znanja i obrazovanja u pojedinim područjima nadomještan je zapošljavanjem obrazovanih pojedinaca, uključujući čak i neke s doktoratom ili sličnim kvalifikacijama. Bila je to labava mreža preduzeća, isprepletenih kriminalnim aktivnostima u samoj srži i u pozadini cjelokupnog poslovanja.

Ovo je posebno došlo do izražaja kada je započeo takozvani proces privatizacije državne i društvene imovine. Bosna i Hercegovina kao bivša socijalistička država imala je zatvorenu i državno kontrolisanu ekonomiju. Imovina je bila u društvenom vlasništvu, a u toku rata donijeti su zakonski propisi kojima je sva društvena imovina proglašena državnim vlasništvom. Samim tim, umjesto koncepte društvenog vlasništva gdje je „sve pripadalo svakom“, država je prisvojila preduzeća i imovinu preduzeća koja su pripadala radnicima. Sljedeći korak nakon rata je bio da se, sad državna imovina, pretvori u privatnu. Ovaj proces, najjednostavnije opušteno, bio je zasnovan na opštoj distribuciji certifikata - vaučera građanima po raznim osnovama - radnicima preduzeća, pripadnicima oružanih snaga za učešće u ratu, vlasnicima stare devizne štednje u bankama koje su propale, i slično. Na ovom mjestu se neće govoriti o tom

samom konceptu jer isti iziskuje daleko ozbiljniji pristup i analizu. Samo ću napomenuti da je maksimalni iznos koji su vlasnici certifikata - vaučera uspijevali dobiti u gotovini kod prodaje bio maksimalno 3 posto od nominalne vrijednosti. Znači, za svakih 100 DM vrijednosti certifikata vlasnik bi dobio 3 DM, dok bi oni koji su otkupljivali certifikate te iste certifikate koristili u punom iznosu u procesu privatizacije. Drugim riječima, preduzeće čija je vrijednost bila procijenjena na 1 milion DM, kupili bi efektivno za 30 hiljada DM.

Svi spomenuti i neimenovani akteri u ovoj kratkoj priči su definitivno obilježili prošlost i budućnost tog dijela zemlje. Većina njihovih zločina su zaboravljeni

Na području gdje su Sokolovi poslovali, uspjeli su kupiti najatraktivnije firme kao što su restorani, hoteli, prodavnice i firme sa unosnom imovinom i/ili tehnologijom i strojevima, koji se lako se prodaju i pretvaraju u gotovinu) U mnogim slučajevima, njihova ponuda na tenderu bi bila i jedina, jednostavno jer bi se pobrinuli da ne bude ostalih zainteresovanih kandidata. Zanimljivo je da se nikad nisu natjecali za bilo kakav posao izvan njihovog teritorija. Ostali dijelovi zemlje imali su vlastite Sokolove, organizovane na istim principima, s neograničenom podrškom vodećih nacionalističkih stranaka. I sve to, uz puno međusobno razumijevanje.

Raison être za takvo stanje odnosa jednostavno je bilo u činjenici da su ti oblici organizovanog kriminala bili od vitalnog značaja za navedene stranke jer:

- U mnogim slučajevima bilo bi nemoguće razlikovati političke i državne figure od kri-

minalaca. Veze bi bile toliko isprepletene da se nekad ne bi znalo ko kontroliše koga.

- Dobit je bila ogromna za sve uključene u igru, kako za „više“ interese, tako i za lične.

- Sve tri spomenute nacionalne opcije bile su savršeno sretne da zadrže kontrolu nad vlastitim komadom zemlje. U saradnji sa Sokolovom i sličnim grupama ili neposredno kontrolišući takvu grupu, bilo je mnogo lakše ostvariti taj cilj.

Nego, da se vratim na Sokolove. Danas, oni nisu više tako izloženi u javnosti. Postoji nekoliko razloga za to. Prvo, ne postoji više potreba da se bave visokorizičnim aktivnostima. Drugo, njihovo finansijsko bogatstvo omogućuje im da žive lagodne živote i da vode legitime poslove u svom vlasništvu, kao ugledni građani i uspješni poduzetnici. Treće, novi dečki ulaze na kriminalna tržišta.

Svi spomenuti i neimenovani akteri u ovoj kratkoj priči su definitivno obilježili prošlost i budućnost tog dijela zemlje. Većina njihovih zločina su zaboravljeni. Javnost, ljudi sa tog područja nemaju više vremena ili ne žele raspravljati o tome. A i zaborav čini svoje. Većina ljudi je zabrinuta hoće li sutra imati posao ili ne; hoće li ili ne imati šta za jesti sutra. Fabrike i industrija su uništeni. Nestale su hiljade radnih mjesta. Ogroman broj privatizovanih preduzeća je otišao u stečaj nakon što je iz njih opljačkano sve što se moglo opljačkati od novih privatnih vlasnika, a hiljade i hiljade radnika našlo se na ulici.

Ogromna odgovornost za ovako strašnu privrednu situaciju leži upravo na ljudima iz dobro razrađenog i organizovanog kriminalnog miljea. Kao i na onima iz vladajućih političkih elita. Mnogi od njih još su na vlasti i vrlo su utjecajni, sad već u kontinuitetu od par desetljeća. Oni naprosto rade svoj posao. I onda imate neke koji pričaju o kriminalu bez žrtava - za ne povjerovati! Dočim je cijelo društvo žrtva.

Nastavlja se

Jesmo li spremni za univerzalni lični dohodak?

Foto: Pixabay

Tekst: Ivana Nikolić

Najjednostavnije rečeno, Universal Basic Income (UBI) jeste novac bez obaveza. To je određena suma koju građani neke države, ili članovi neke druge političke zajednice, dobijaju bez obzira na njihovo imovno stanje i činjenicu da li su zaposleni ili ne. UBI je uveliko realnost za građane Finske, Kanade, Kenije, a uskoro će biti uveden i u Kaliforniji. Ove države, ili u slučaju Kenije nevladina organizacija, pokrenule su pilot programe sa namerom da provere koliko je ova ideja efikasna i koje su joj dobre i loše strane. Pristalice ove šeme zagarantovanog prihoda tvrde da će siromašni građani imati više koristi od nje nego od aktualnih sistema socijalne zaštite zato što ovi drugi imaju stroge zahteve koji korisnike često ostavljaju zarobljene u siromaštvu. Međutim, sva dosadašnja ispitivanja uključivala su mali broj ljudi i trajala su mahom po nekoliko godina, što ograničava njihovu realnu moć. Pored toga, ne postoji tačna definicija uspeha. Istraživači pokušavaju da uspostave ravnotežu između potencijalnih

dobitaka u jednoj i istovremenih gubitaka u drugoj oblasti. Na primer, UBI može imati koristi u zdravstvenoj zaštiti, a dovesti do gubitaka u obrazovanju i učešću ukupnog stanovništva u radnoj snazi. UBI eksperiment je u Finskoj naišao na teškoće pa je krajem aprila ove godine parlament odlučio da ga ne finansira još godinu dana već da se započne sa razvijanjem drugih šema socijalnih davanja. Iako su mediji u početku hvalili ideju, finsko javno mnjenje se ubrzo okrenulo protiv UBI-ja i činjenice da košta 20 miliona evra. Neke od zamerki su bile da mesečna suma ne može da pokrije osnovne potrebe odraslog građanina, da ne postoji adekvatna grupa i da je istraživanje obuhvatalo samo odrasle nezaposlene stanovnike. U kanadskoj provinciji Ontario UBI pilot program, koji obuhvata oko 4000 građana, počeo je krajem prošle godine. I dok posmatrači širom sveta istovremeno traže znake uspeha i neuspeha, istraživači uključeni u projekat će najpre morati da definišu šta te reči zapravo znače, a neki efekti neće biti vidljivi u narednih deset do petnaest godina.

Danas

U saradnji sa Centrom za promociju nauke,
„Danas“ predstavlja izabrane priče sa
naučnopopularnog portala
elementarium.cpn.rs

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1										■					
2								■							
3							■				■				
4						■									
5	■								■					■	
6				■									■		
7			■									■			
8		■					■								■
9										■					
10					■				■						
11								■							
12						■									

VODORAVNO: 1. Hiljaditi deo metra - Vlažan, nakvašen, 2. Zli duhovi - Čvrsto uvezivati, 3. Mesto kod Paračina - Grčko slovo - Poen u džudou, 4. Nadimak pevačice Snežane Babić - Erotski manijaci, 5. Rastopiti taljenjem, 6. Pokazivač - Potkazivač, denuncijant - Jezero u Irskoj, 7. Auto-oznaka Loznice - Ove- rač - Poljubac (eng.), 8. Simbol urana - Mesto kod Bele Palanke - Pravac u umetnosti s kraja 19. veka, 9. Vrsta antibiotika - Puščana zrna, 10. Trag divljači - Imperator - Trospratna papka kruna, 11. Tatarski han - Mesar,

12. U suprotnom slučaju, u protivnom - Visoka naučna ustanova.

USPRAVNO: 1. Planeta sunčevog sistema - Razbiti, 2. Mesto kod Pančeva - Polet, 3. Kretati se vazduhom - Kriška, 4. Odisejeva postojbina - Podupirač, 5. Mesto kod Paračina - Nota solmizacije, 6. Gle, vidi (pokr.) - Tek zarač - Poljubac (eng.), 7. Simbol telura - Narkotičko sredstvo - Ime starije glumice Turner, 8. Prvi vokal - Mesto kod Boljevca - Simbol kalijuma, 9. Franc. filozof, Žan Žak - Ime franc. glumca Delona - Prema, u pravcu, 10. Nosilac titule -

U to vreme, 11. Ime starije am. glumice Vest - Doneti mačice na svet, 12. Ozima biljka - Kredit, 13. Poklopac, prozorsko krilo - Tanki konopci, uzice, 14. Sveta gora u Grčkoj, Atos - Spisak reči koje se rimuju, 15. Zapaljenje sluzokože nosa - Žensko ime, Danica.

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA

VODORAVNO: Miroč, nazovipop, asirolog, makete, rodopis, maronit, epilop, raženica, I, kirasir, nja, ak, Anuk, šepanje, oje, el, linija, Krim, od, be, Ada kale, i, pečenjara, avizer, avetine, alakati, tenoni, proletos, ironisanje, irisi.